

Σερραϊκά Σύμμεικτα

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ (Ε.Μ.Ε.Ι.Σ)

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΣΕΡΡΕΣ 2022

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ

ΜΝΗΜΕΙΑΚΟ ΤΑΦΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ «ΤΥΜΒΟΥ ΚΑΣΤΑ» ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ

Στα όρια της αρχαίας νεκρόπολης της Αμφίπολης ο Τύμβος Καστά δεσπόζει στην περιοχή των εκβολών του ποταμού Στρυμόνα. Ο σημαντικός αυτός ποταμός, πλωτός κατά τους αρχαίους χρόνους, αποτελούσε πηγή δύναμης και πλούτου για ολόκληρη τη γύρω περιοχή με μοναδικά αγκυροβόλια για τη διακίνηση του εμπορίου και των πολιτιστικών αγαθών από το Αιγαίο προς τα Βαλκάνια. Στην περιοχή υπήρχε ήδη από την εποχή σιδήρου και τους αρχαϊκούς χρόνους εκτεταμένη νεκρόπολη σε χαμηλό γήλοφο που διεξήχθη ανασκαφική έρευνα από τον αείμνηστο Δ. Λαζαρίδη κατά τα έτη 1964-1984.

Η νεότερη ανασκαφική έρευνα κατά τα έτη 2012-2014 που πραγματοποιήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Σερρών με υπεύθυνη ανασκαφέα την υπογράφουσα, έφερε στο φως ένα μνημειακό ταφικό συγκρότημα, μοναδικό στο είδος του, που χρονολογείται στο τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ. και αποτελείται: α) από ένα μαρμάρινο περίβολο ύψους 3 μ., διαμέτρου 158,40 μ. περιμέτρου 497 μ. (εικ. 1), β) το μνημείο του Λέοντα (εικ. 2) και γ) έναν σύνθετο Μακεδονικό τάφο.

Όσον αφορά την έρευνα γεωμετρίας του Τύμβου, φαίνεται ότι η αρχική κλίση των χωμάτινων πρηνών που προστέθηκαν στο φυσικό έδαφος, καλύπτοντας την προγενέστερη νεκρόπολη των αρχαϊκών χρόνων, διαμορφώνεται από τη στάθμη της στέψης του περιβόλου, την κλίση της σωζόμενης μορφής των πλευρικών τοίχων του πρώτου χώρου στο ταφικό μνημείο αλλά και τη στάθμη της άνω επιφάνειας του πεδίλου της κορυφής.

Οι τοπογραφικές εργασίες που πραγματοποιήθηκαν έγιναν από το εργαστήριο γεωδαισίας του ΤΕΙ Τοπογραφίας Αθηνών με τον καθηγητή Β. Παγούνη και την ομάδα του. Στο πλαίσιο της τοπογράφησης του Τύμβου θεωρήθηκε αναγκαία προϋπόθεση η δημιουργία γεωπληροφορικού υποβάθρου G.I.S. Η αρχιτεκτονική αποτύπωση του μνημείου έγινε από τον αρχιτέκτονα του ΥΠ.ΠΟ. Μ. Λεφαντζή.

Κατά την περίοδο που χρονολογείται το ταφικό συγκρότημα, μετά τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου μέχρι το τέλος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, δια-

δραματίζονται σπουδαία ιστορικά γεγονότα στην περιοχή της Αμφίπολης. Σημαντικοί στρατηγοί του Μ. Αλεξάνδρου όπως ο Νέαρχος, ο Ηφαιστίων και ο Λαιομέδων σχετίζονται με την περιοχή, εδώ ο Κάσσανδρος εξορίζεται και θανατώνει το 311 π.Χ. τη νόμιμη σύζυγο του Μ. Αλεξάνδρου Ρωξάνη και τον γιο του Αλέξανδρο Δ΄.

Ένα μεγάλο μέρος του περιβόλου έχει αποξηλωθεί κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους με αποτέλεσμα αρκετά μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη να μη βρίσκονται στη θέση τους. Η συστηματική έρευνα στην ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης για τον εντοπισμό των χαμένων μαρμαρίνων αρχιτεκτονικών μελών οδήγησε στην περιοχή του μνημείου του Λέοντα της Αμφίπολης, όπου βρέθηκαν είτε διάσπαρτα είτε εντοιχισμένα στη βάση του Λέοντα, μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη που προέρχονται από τον περίβολο. Η έρευνα αυτή συνδέει τον σημαντικό ταφικό περίβολο του τύμβου Καστά με τον Λέοντα της Αμφίπολης.

Το υλικό της βάσης του Λέοντα είχε χρησιμοποιηθεί ως φράγμα σε δεύτερη χρήση ήδη από τη ρωμαϊκή εποχή και βρέθηκε από τον Ελληνικό Στρατό το 1912 κατά την αποξήρανση της κοίτης του Στρουμόνα για την κατασκευή της σύγχρονης γέφυρας κοντά στις εκβολές του. Μετά το 1917 τα μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη συγκεντρώθηκαν στη θέση της σύγχρονης γέφυρας. Πρώτος ο Α. Ορλάνδος μελέτησε μαζί με τον P. Perdrizet το υλικό τη δεκαετία του '30. Το 1936 οι J. Roger και O. Broneer, που χρονολογεί το μνημείο του Λέοντα στο τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ., συνέχισαν τη μελέτη και την αποκατάσταση του στη θέση αυτή στην οποία βρίσκεται σήμερα με την υπάρχουσα συμβατική βάση του. Την ίδια εποχή με τις εργασίες της εταιρείας Ulen εντοπίστηκαν νέα αρχιτεκτονικά μέλη έπειτα από την αποξήρανση της αρχικής Κερκινίτιδας Λίμνης. Ο Διευθυντής της αμερικάνικης αρχαιολογικής σχολής, αρχαιολόγος S. Miller, ταύτισε το παραπάνω υλικό στον Λιθότοπο, στην περιοχή του νέου φράγματος της λίμνης Κερκίνης, το επέστρεψε στην αρχική του θέση στην Αμφίπολη το 1971 και το χρονολόγησε την ίδια περίοδο χωρίς να έχει εντοπίσει το μνημείο από όπου προέρχονταν οι δόμοι και μη γνωρίζοντας ότι ήταν κυκλικό.

Η έρευνά μας απέδειξε ότι ο Λέων της Αμφίπολης που σήμερα βρίσκεται δίπλα στη σύγχρονη γέφυρα του Στρουμόνα συνδέεται με το ταφικό σήμα του τύμβου που είναι το θεμέλιό του και τοποθετείται στην κορυφή του σύμφωνα με τη γεωμετρία του μνημειακού ταφικού περιβόλου. Η απόθεση λατυπών που βρέθηκαν γύρω από το ταφικό σήμα στην κορυφή του τύμβου Καστά, δηλώνει την ύπαρξη μεγάλου μαρμαρίνου μνημείου, που δεν είναι άλλο από τον Λέοντα και τη βάση του. Ο τύμβος και ο Λέοντας είναι δύο μνημεία που συνομιλούν μεταξύ τους συνδυάζοντας συγκρίσιμα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και η χρονολόγησή

τους ανήκει στο τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ.

Η συνέχιση της ανασκαφής κατά το 2014 έφερε στο φως εκτός από το υπόλοιπο τμήμα του περιβόλου μήκους 50 μ. που σώζει μόνο το αντίθετο χωρίς μαρμάρινους δόμους και ένα μοναδικό σύνθετο μακεδονικό τάφο εσωτερικά του περιβόλου, πλάτους 4,5 μ., συνολικού μήκους 24 μ. και ύψους 6 μ. μέχρι τη θόλο του που καλύπτει ολόκληρο το μνημείο. Αποκαλύφθηκαν εσωτερικά τέσσερις χώροι που διαχωρίζονται μεταξύ τους με δυο διακοσμημένους διαφραγματικούς τοίχους, καθώς και την μαρμαρίνη θύρα του τάφου, που καλύπτονται με επίχωση μέχρι και τη βάση της θόλου για την προστασία του μνημείου (εικ. 3). Οι δυο διαφραγματικοί τοίχοι έχουν μπροστά τους προστατευτικό τοίχο σφράγισης και εν μέρει, λειτουργούν και ως στοιχεία αντιστήριξης των χαλαρών επιχώσεων.

Στον πρώτο χώρο κλίμακα επιχρισμένη, με 16 σκαλοπάτια (εικ. 4), οδηγεί από το ύψος του περιβόλου σε βοτσαλωτό τετράχρωμο δάπεδο με ρόμβους και τετράγωνα μπροστά από τον πρώτο διαφραγματικό τοίχο που έχει στο υπέρθυρό του δύο ολόγλυφες ακέφαλες Σφίγγες (εικ. 5), με ίχνη χρώματος (κόκκινο και μπλε), από θασίτικο μάρμαρο των οποίων λείπουν τα ένθετα κεφάλια και φτερά. Τμήματα των μαρμάρινων φτερών καθώς και ακέραιη η κεφαλή της ανατολικής Σφίγγας (εικ. 6) βρέθηκαν εσωτερικά του μνημείου. Με την απομάκρυνση του πρώτου τοίχου σφράγισης που υπήρχε κάτω από τη βάση των Σφιγγών αποκαλύφθηκε το ανώτερο τμήμα μαρμαρίνου θυρώματος σε μίμηση ιωνικού επιστυλίου. Στα τμήματα του ιωνικού επιστυλίου διακρίνονται χρώματα στην επιφάνειά του με εγκουστική μέθοδο.

Ολόκληρη η πρόσοψη του ταφικού μνημείου αποτελεί μία εξαιρετικά πρωτότυπη σύνθεση για την αντίστοιχη αρχιτεκτονική του τύπου του μακεδονικού τάφου του τελευταίου τετάρτου του 4^{ου} αι. π.Χ. με διάκοσμο που μιμείται τον ευρύτερο μαρμαρίνο περίβολο.

Σε απόσταση 6 μ. από τον πρώτο διαφραγματικό τοίχο αποκαλύφθηκε δεύτερος δίστυλος εν παραστάσει με μαρμαρίνο επιστύλιο που έχει γείσο όμοιο με τον περίβολο και ανάγλυφους με οκτώ φύλλα ρόδακες. Στηρίζεται σε δύο μαρμαρίνες εξαιρετικής τέχνης Καρυάτιδες συμφυείς με πεσσό, με ίχνη κόκκινου και μπλε χρώματος (εικ. 7), που πατούν σε βάθρα με ορθομαρμάρωση όμοια με τη συνολική εσωτερική μαρμαρίνη επένδυση των τοίχων που συναντάται σε όλους τους χώρους, από θασίτικο μάρμαρο, ακριβώς ίδια με τον περίβολο. Οι Καρυάτιδες φέρουν πλούσιους με ίχνη κόκκινου χρώματος βοστρύχους που καλύπτουν τους ώμους τους, φορούν χειριδωτό χιτώνα με ίχνη μπλε χρώματος και ενώτια. Το πρόσωπο της δυτικής Καρυάτιδας σώζεται ακέραιο. Ένας δεύτερος τοίχος σφράγισης παρόμοιος με τον πρώτο τις προστάτευε ενώ

μπροστά τους υπήρχε μαρμαροθετημένο δαπέδο. Στον ίδιο χώρο στους πλευρικούς τοίχους στο επιστύλιο ξεχωρίζουν γραπτοί εγχάρακτοι με εννέα φύλλα ρόδακες, χρωματισμένοι με την εγκαυστική μέθοδο, όπου στο κέντρο των δύο σώζεται χάραξη μονογράμματος Η με την παρουσία συντομευμένου Φ στην αριστερή του κεραία. Το ίδιο συναντάται και σε δύο δόμους του περιβόλου με την επιγραφή ΠΑΡΕΛΑΒΟΝ ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ.

Πίσω από τις Καρυάτιδες αποκαλύφθηκε βοτσαλωτό δάπεδο πλάτους 4,5 μ., μήκους 3 μ. μέχρι το κατώφλι της μαρμαρίνης θύρας του τάφου. Απεικονίζεται η αρπαγή της Περσεφόνης, ως κεντρική παράσταση και περιβάλλεται με διακοσμητικό πλαίσιο από διπλό μαϊνάνδρο, τετράγωνα και τρέχουσα σπείρα (εικ. 8). Τα βότσαλα του δαπέδου είναι λευκά, μαύρα, κίτρινα, κόκκινα σύμφωνα με τη μακεδονική τετραχρωμία του 4^{ου} αι. π.Χ. Στην κεντρική παράσταση ξεχωρίζει ένα άρμα σε κίνηση με δύο λευκά άλογα (το ένα φέρει οφθαλμό από γαλάζια ναλόμαζα) που οδηγεί ο στεφανωμένος γενειοφόρος Πλούτωνας αφού έχει αρπάξει την Περσεφόνη που φορά λευκό χιτώνα, είναι στολισμένη με περιδέριο και βραχιόλι ενώ ανεμίζουν οι κόκκινοι βόστρυχοί της. Ο Ερμής ως ψυχοπομπός τους οδηγεί φορώντας πέτασο, μανδύα, φτερωτά σανδάλια και κρατά κηρύκειο (εικ. 9). Η παράσταση διακρίνεται για την εξαιρετική τέχνη στην απόδοση των λεπτομερειών των χαρακτηριστικών τόσο των μορφών όσο και των αλόγων, όπως και για την αρμονία των χρωμάτων. Οι λεπτές χρωματικές διαβαθμίσεις δημιουργούν έντονη φωτοσκίαση και δίνουν πλαστικότητα στις μορφές. Το πρότυπο του ψηφιδωτού είναι ένα έργο της μεγάλης ζωγραφικής. Η σύνθεση εμπνέεται από ζωγραφικό έργο του 4^{ου} αι. π.Χ., είναι σύγχρονη με το ταφικό μνημείο και χρονολογείται στο τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ.

Τμήματα γραπτής ζωφόρου με την εγκαυστική μέθοδο βρέθηκαν ριγμένα στην επίχωση του χώρου επάνω από το βοτσαλωτό δάπεδο και μεταφέρθηκαν για συντήρηση και μελέτη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αμφίπολης.

Βόρεια του ψηφιδωτού, ένα κατώφλι με δύο μαρμαρίνα θυρόφυλλα (εικ. 10) εισάγει στον τέταρτο χώρο, στον κύριο ταφικό θάλαμο συνολικού ύψους 9 μ., που βρέθηκε αρκετά διαταραγμένος, δυστυχώς συλημένος τόσο από τους ρωμαϊκούς όσο και από τους νεότερους χρόνους που ακολούθησαν με αποτέλεσμα να μη βρεθούν καθόλου χρυσά ή ασημένια κτερίσματα. Αποκαλύφθηκε μεγάλος κιβωτιόσχημος τάφος, με θήκη, διαστάσεων 3,23x1,56 μ. και σωζόμενο ύψος 1,80 μ. κάτω από πώρινο επιχρισμένο, καταστραμμένο στο κέντρο, δάπεδο. Από την ξύλινη κλίνη του κύριου τάφου μήκους 2,35 μ. και πλάτους 0,54 μ., βρέθηκαν διάσπαρτα οστείνα και γυάλινα πλακίδια με διακοσμητικά στοιχεία και

άλλα υαλοενθέματα. Παρόμοια της ίδιας εποχής βρίσκονται στον Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης, στη Βεργίνα και στην Πέλλα. Ακόμη βρέθηκαν αρκετά χάλκινα και σιδερένια καρφιά από την παραπάνω κλίνη που δεν διασώθηκε.

Μέσα στον κιβωτιόσχημο τάφο υπάρχει εγκάρσιο χώρισμα που ορίζει μικρό χώρο στα νότια, για την τοποθέτηση τεφροδόχου όπου βρέθηκε μόνο τέφρα, ενώ στον υπόλοιπο εντοπίστηκαν τμήματα ανδρικού σκελετού. Ψηλότερα στην επιφάνεια του πώρινου επιχρισμένου δαπέδου εντοπίστηκαν τμήματα δύο ακόμη σκελετών ενηλίκων αποσπασματικά σωζόμενων καθώς και τμήμα παιδικού σκελετού, τα οποία μεταφέρθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αμφίπολης για ανθρωπολογική μελέτη.

Παρόμοια, όλα τα κινητά ευρήματα, κεραμική και νομίσματα που βρέθηκαν κατά την ανασκαφική έρευνα σε όλο το ταφικό συγκρότημα (περίβολο και ταφικό μνημείο), μεταφέρθηκαν για συντήρηση και μελέτη στο ίδιο Μουσείο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος της κεραμικής προέρχεται από τους χώρους που ορίζονται από τους τοίχους σφράγισης και προέρχονται από το υλικό της επίχωσης εσωτερικά.

Το «οικουμενικό» ταφικό συγκρότημα στον τύμβο Καστά που αποτελείται από τον ταφικό περίβολο, τον Λέοντα και το μοναδικής τέχνης ταφικό μνημείο, κατασκευασμένα από τον αρχιτέκτονα του Μ. Αλεξάνδρου Δεινοκράτη, με τη μεγαλύτερη ποσότητα εισαγόμενου μαρμάρου από τη Θάσο που χρησιμοποιήθηκε στη Μακεδονία στο τελευταίο τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ. (325-300 π.Χ.), μαρτυρεί την εξέχουσα προσωπικότητα του «αφηρωισμένου νεκρού» προς τιμήν του οποίου αποδόθηκαν λατρευτικές τιμές από την κοινωνία της εποχής του. Το μνημείο έπειτα από τη σφράγισή του την εποχή των τελευταίων Μακεδόνων, γνώρισε περιόδους ληλασίας και καταστροφών κατά τους ρωμαϊκούς και μετέπειτα νεώτερους χρόνους. Το μνημειακό ταφικό συγκρότημα διαθέτει το δικό του μυστήριο και μόνο η συνέχιση της μελέτης μας που απαιτεί αρκετό χρόνο θα μας οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα.

Βιβλιογραφία

- Περιστέρη Κατερίνα. 2012. “Ανασκαφική έρευνα στον Τύμβο ΚΑΣΤΑ Αμφίπολης”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη* 26: 531-534.
- Περιστέρη Κατερίνα και Μιχάλης Λεφαντζής. 2012. “Το μνημείο του Λέοντα της Αμφίπολης: νέα έρευνα για τη βάση του μνημείου”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη* 26: 534-538.

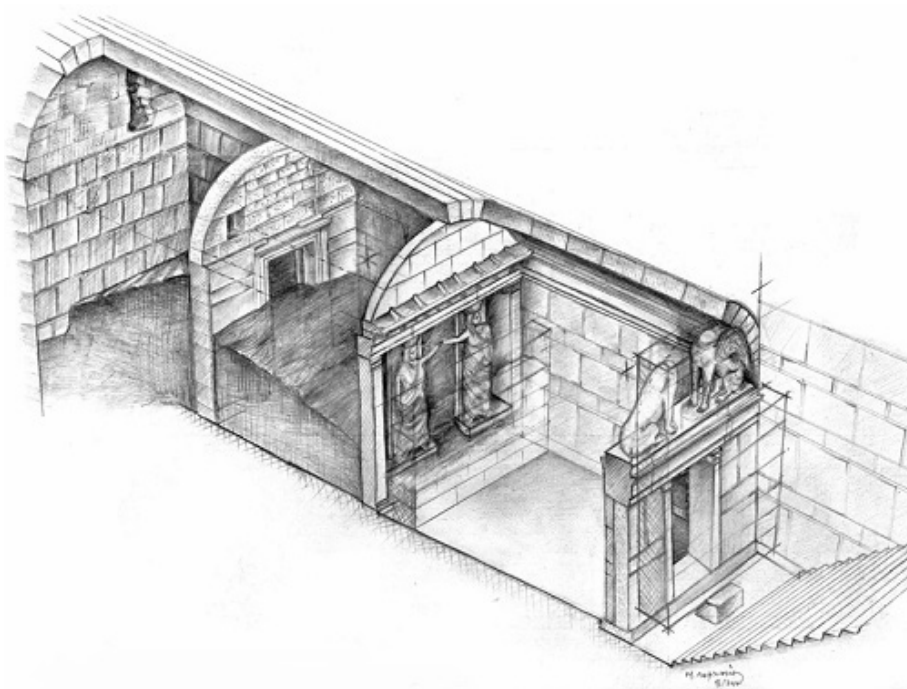
- Περιστέρη Κατερίνα. 2013. “Ανασκαφή μνημειακού περιβόλου Τύμβου Καστά Αμφίπολης, 2013”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*: 389-392.
- Περιστέρη Κατερίνα και Μιχάλης Λεφαντζής. 2013. “Το μνημείο του Λέοντος της Αμφίπολης: νέα ανασκαφικά δεδομένα για τον τρόπο και τόπο κατασκευής του”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*: 393-396.
- Peristeri Katerina. 2016. “Les fouilles récentes de Tumulus Kastas, etleliond’ Amphipolis.” Séancedu 6 Décembre 2014, Bulletin de la société Française ed’archéologie classique (xl- vi, 2014-2015), *Revue archeologique* 61no.1: 155-206.
- Περιστέρη Κατερίνα. 2016. “Ανασκαφική έρευνα Τύμβου Καστά Αμφίπολης 2014”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*.
- Περιστέρη Κατερίνα και Μιχάλης Λεφαντζής. 2016. “Αρχιτεκτονικά και οικοδομικά χαρακτηριστικά στην εξέλιξη του μνημειακού συνόλου Τύμβου Καστά Αμφίπολης”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη*.
- Peristeri Katerina. 2017. “Les fouilles récentes de Tumulus Kastas, etleliond’ Amphipolis (2012-2014)”. Στο *Megalithic Monuments and Cult Practices, Proceeding satthesecond In ternational Symposium, Blagoevgrad, 12-15 October 2016* Neofit Rilski, University Press 150-159.
- Περιστέρη Κατερίνα. 2017. “Ν. Σερρών Τύμβος Καστά Αμφίπολης”. Στο *Αρχαιολογία. Μακεδονία και Θράκη*, επιμέλεια Ανδρέας Βλαχόπουλος και Δέσποινα Τσιαφάκη. Αθήνα: Μέλισσα, 410-413, 422-425.
- Περιστέρη Κατερίνα. 2019. “Μνημειακό ταφικό συγκρότημα Τύμβου Καστά Αμφίπολης/ The Kasta Tumulus and the Lion of Amphipolis” στο “*Ανακάλυψε την ιστορία της Αμφίπολης/ Discover the history of Amphipolis*”, Θεσσαλονίκη: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, *Borderless Culture*, 30-43, 74-87.
- Πουλακάκης Νεκτάριος. 2010. “Τα ψηφιδωτά δάπεδα στη Μακεδονία κατά την κλασική και ελληνιστική εποχή”. *Μελετήματα Ημαθίας* 1. Βέροια, Θεσσαλονίκη: Σταμούλης Αντ., 50-52.
- Δρούγου Στέλλα και Γιάννης Τουράτσογλου. 1980. *Ελληνιστικοί λαξευτοί τάφοι Βέροιας*, Αθήνα: Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων.
- Τζαναβάρη Κατερίνα και Κωνσταντίνος Φίλης. 2000. “Αγροτικές εγκαταστάσεις στην χώρα της αρχαίας Λητής”. *Το Αρχαιολογικό Έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη* 14: 153-168.
- Ρωμιοπούλου Κατερίνα. 2013. “Ελληνιστικό νεκροταφείο Αμφιπόλεως, Βορειοανατολικός Τομέας: Ανασκαφή 1956” (με τη συνεργασία της Ν. Βογέικωφ-Brogan). *Αρχαιολογική Εφημερίς* 152: 103-254.

Εικ. 1. Μαρμάρινος περίβολος.

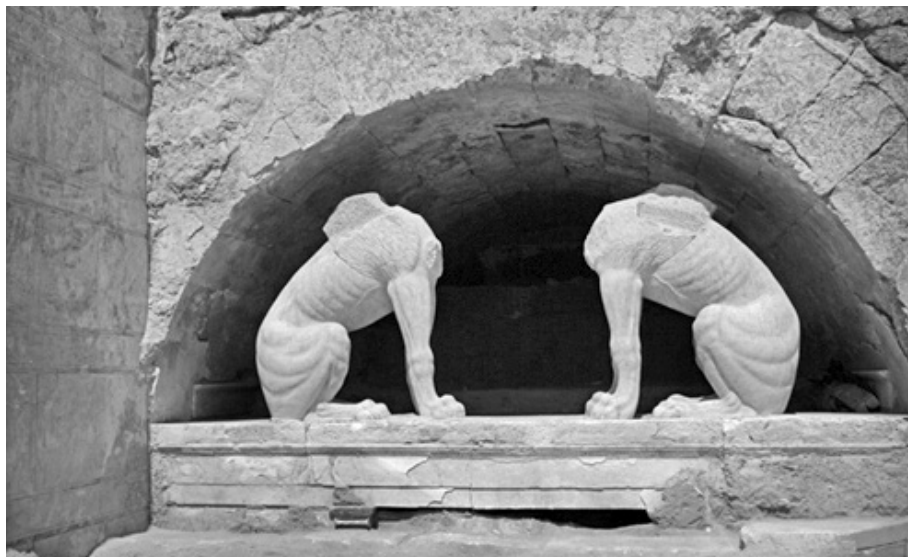
*Εικ. 2.
Μνημείο
του Λέοντος.*

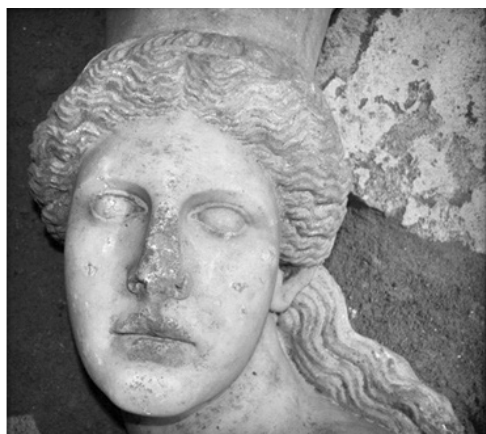
Εικ. 3. Αξονομετρική τομή ταφικού μνημείου.

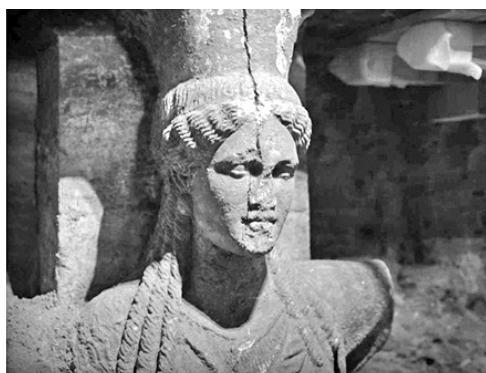
Εικ. 4. Μαρμάρινη κλίμακα.

Εικ. 5. Υπέρθυρο με δυο μαρμάρινες ολόγλυφες ακέφαλες Σφίγγες.

Εικ. 6. Μαρμάρινη κεφαλή Σφίγγας (ανατολική).

Εικ. 7. Μαρμάρινη Καρύατιδα.

Εικ. 8. Βοτσαλωτό ψηφιδωτό με παράσταση αρπαγής Περσεφόνης.

Εικ. 9. Βοτσαλωτό ψηφιδωτό με παράσταση αρπαγής Περσεφόνης-Ερμής (λεπτ.).

Εικ. 10. Τα μαρμάρινα θυρόφυλλα του ταφικού θαλάμου.

KATERINA PERISTERI

THE KASTA TUMULUS
THE MONUMENTAL MACEDONIAN BURIAL COMPLEX

Abstract

The Kasta tumulus in Amphipolis, existed from the Iron Age and the Archaic Period an extensive necropolis in a low grove where excavations were conducted by D. Lazaridis from 1964 to 1984. The latest excavations from 2012 to 2014, carried out by Katerina Peristeri, Director of the Archaeological Service of Serres, have revealed a monumental Macedonian burial complex, one of its kind, dating back to the last quarter of the 4th c. BC and consisting of: a) a three-meter-high marble surrounding wall (peribolos), with a diameter of 497 m and a perimeter of 158,40 m, b) the monument of the Lion and c) a complex Macedonian tomb.

Our research has shown that the Lion of Amphipolis, which is now found on the right bank of the Strymon river, next to the modern bridge, is connected with the burial mark of the tumulus which is its foundation and is placed at its top according to the geometry of the monumental burial surrounding wall. The deposition of gravel found around the burial mark at the top of the Kastus tumulus indicates the existence of a large marble monument, which is no other than the Lion and its base. The tumulus and the Lion are two monuments that “speak” to each other combining comparable architectural features and they both date back to the last quarter of the 4th c. BC.

In August 2014, the continuation of the excavation inside the surrounding wall brought to light a unique complex Macedonian tomb, 4.5 m wide and 24 m long with a six-meter-high dome that covers the entire monument. The tomb contains four spaces separated from each other with three decorated partition walls. The spaces had been filled to the ceiling with a mixture of sand and earth. The first two partition walls have a protective wall in front of them. In the first room, entrance with 16 steps leads from the height of the surrounding wall to the partition wall that has two sculpted headless Sphinxes face each other, made of Thasian marble, in the lintel.

Parts of the marble wings as well as the insert head of the eastern Sphinx were found inside. With the removal of the first wall that existed under the base of the Sphinx, the upper segment of a marble door-frame, in imitation of an Ionic architrave, was revealed. The entire facade of the tomb is a remarkably original composition in comparison to the architec-

ture of the Macedonian tombs, of the last quarter of the 4th c. BC, with decoration that mimics the wider marble surrounding wall. In front of the wall there is a pebbled floor with geometric decoration.

A second partition wall was revealed 6 m away from the first one. It has a marble epistyle decorated with rosettes, held up by two marble Caryatids of excellent workmanships, which stand on pedestals made of Thasian marble. The hair of the Caryatids, which falls to their shoulders, is curled and tied back with a ribbon. They have red earrings and they are wearing a sleeved himation.

A second wall, similar to the first one, was protecting them, while there was a marbled floor in front of them. A pebbled floor, 4.5 m wide and 3 m long, which stretched to the threshold of the marble door of the tomb, was discovered behind the Caryatids. Persephone's abduction by Hades is portrayed as a central representation and is surrounded by a decorative frame of double meander, squares and running spiral. The pebbles of the floor are white, black, yellow and red (the Macedonian four-colour technique of the 4th c. BC). The representation stands out for the excellent art of depicting the details of the characteristics of both the people and the horses, as well as for the harmony of colors.

To the north of the mosaic, a threshold with two marble shutters leads to the fourth room, the main burial chamber, which was found quite disturbed, where a large box-shaped tomb was revealed. The "universal" Macedonian burial complex at Kastan (a. the monumental burial surrounding wall, b. the Lion, a symbol of bravery and c. the complex Macedonian tomb) was constructed by the architect Deinokrates, under Alexander the Great's order, with the largest quantity of imported marble from Thasos used in Macedonia in the last quarter of the 4th c. BC.